

РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2024-1-07>
УДК 351/354 + 331.1+338.4

Попов Микола Петрович,
кандидат наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління та регіоналістики
Національного університету «Одеська політехніка»,
вулиця Генуезька, 22, м. Одеса, 65044, Україна

e-mail: popov.m.p@op.edu.ua <https://orcid.org/0000-0003-0204-1810>

Комаровський Іван Вікторович,
доктор філософії за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування»,
старший викладач кафедри менеджменту, фінансів і бізнес-технологій
Національного університету «Одеська політехніка»,
вулиця Генуезька, 22, м. Одеса, 65044, Україна

e-mail: komarovskiy.i.v@op.edu.ua <https://orcid.org/0000-0001-5750-5374>

НОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ «ЯДРО–ПЕРИФЕРІЯ» ПРИ ВИЗНАЧЕННІ СТРАТЕГІЇ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Анотація. У якості підґрунтя стратегії місцевого розвитку пропонується концепція «ядро-периферія». Відповідно до положень концепції «ядро-периферія» визначені основні повоєнного розвитку регіонів України. Показано, що при застосуванні моделі «ядро-периферія» спочатку буде доцільним зосереджуватися на копіюванні перевірених готових рішень, що дозволить оптимізувати використання наявних ресурсів, не несучи при цьому витрат, пов'язаних із прагнення знайти своє інноваційне рішення. Відмічені певні обмеження застосування моделі «ядро-периферія»: залежність існування периферії від політики ядра, який буде використовувати на свою користь її ресурси, робочу силу та нерівномірний розвиток регіонів, що буде впливати на розподіл суспільних благ в країні.

Ключові слова: повоєнне відновлення України, стратегія повоєнного відновлення, модель «ядро-периферія», стратегічне управління, регіональна політика.

Як цитувати: Попов М. П., Комаровський І. В. Нове застосування концепції «ядро-периферія» при визначенні стратегії місцевого розвитку для післявоєнної відбудови України. *Актуальні проблеми державного управління*. 2024. № 1 (64). С. 109–124. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2024-1-07>

In cites: Popov, M.P., Komarovskiy, I.V. (2024). New application of the 'core-periphery concept' in determining local development strategy for post-war Ukraine's recovery. *Pressing Problems of Public Administration*, 1 (64), 109–124. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2024-1-07> [in Ukrainian].

© Попов М. П., Комаровський І. В., 2024

 This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

ISSN 1684-8489. *Pressing Problems of Public Administration*, 2024, № 1 (64)

109

Постановка проблеми у загальному вигляді. Повоєнне відновлення України останнім часом стало предметом уваги як українських, так і іноземних науковців, експертів та політиків та Уряду [14]. Найбільш змістовними документами з цього питання є Пропозиції щодо започаткування для України Плану Маршалу 2 та План відновлення, яку представив прем'єр-міністр Денис Шмигаль у Лугано в 2023 році [9]. Слід також відмітити положення Концепції стратегії повоєнного відновлення та розвитку України, підготовленою Національним інститутом стратегічних досліджень [4].

Але загальним недоліком цих і багато інших пропозицій є те, що вони не ґрунтуються на відомих теоріях з розвитку, а представляють собою певний перелік заходів, які є найбільш доцільними з точки зору розробників цих документів. Тому першим кроком у цьому напрямку має стати змістовний розгляд базових теорій та успішної практики з розробки та реалізації програм місцевого розвитку.

Розглядаючи теоретичне підґрунтя програм з розвитку територій, виходу з кризового стану в дослідженні пропонується звернутися до концепції «ядро-периферія» яка була розроблена Дж. Фрідманом [19]. Вона ґрунтується на тезі, що в будь-якій просторовій системі завжди існують відмінності та протиріччя в економічному розвитку, що в свою чергу дозволяє виділити ядро (центр) розвитку та периферійні території. У подальшому розгляді, під «ядром» пропонується розуміти виділену частину території країни, яка характеризується динамічним розвитком економіки, конкурентоспроможним та інтегрованим до ринків виробництвом, високою щільністю населення. У свою чергу, до периферії будуть віднесені території, які знаходяться в стані стагнації. При цьому ядро територій здійснює економічне та політичне домінування над периферійними регіонами.

Особливістю концепції «ядро-периферія» є те, що її можна застосовувати в різних масштабах, від міста, окремого регіону, країни і навіть до глобального виміру. Значення концепції «ядро-периферія» полягає в тому, що вона дає розуміння того, як розвивається просторова економічна нерівність. Модель допомагає виявити причини зростання одних регіонів за рахунок інших. Це також корисно для розуміння просторових моделей соціальної нерівності та розподілу ресурсів. Отже, основою і своєрідним початком підготовки будь-якої стратегії з повоєнного розвитку має стати регіон, умовою розвитку якого має стати його відповідність загальної політики просторових особливостей на національному або глобальному рівні [18; 16; 24].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Можливе майбутнє України, напрямки її повоєнного відновлення сьогодні представлені в різноманітних документах: рішеннях Уряду, аналітичних записках, наукових статтях та в доповідях на наукових конференціях [2; 4; 6; 9; 10; 11; 13; 14].

Змістовний розгляд майбутнього України представлено у «Концепції стратегії повоєнного відновлення та розвитку України», яка була підготовлена Національним інститутом стратегічних досліджень. Дана Стратегія визначає основні засади повоєнного відновлення економіки України: подолання руйнувань та інших втрат, завданих внаслідок російського вторгнення; закладення підґрунтя для сталого розвитку країни у повоєнний період; формування міцної, відкритої конкурентоспроможної економіки рівних можливостей, стратегічно та повноправно інтегрованої у європейську та глобальну економічну

спільноту; формування надійного фінансово-економічного та оборонного потенціалу [4].

Прикладом аналітичного дослідження проблематики повоєнного відновлення є рекомендації «Повоєнне відновлення України: відбудова заради кращого майбутнього» [13]. Пропонуючи змістовне дослідження повоєнного розвитку, в дослідженні, як в багатьох інших документів пропонується галузеве баченні проблеми. Автори пропонують відмовитися від відтворення довоєнної економіки, яка базувалася на викопному паливі, та перейти на використання відновлювальних ресурсів з одночасним забезпечення стійкості для всіх аспектів післявоєнного економічного розвитку. Це має стосуватися не лише територій, які найбільше постраждали від війни, а й усієї України.

Проблематика повоєнного розвитку України також всебічно розглянута в низці інших наукових публікацій [2; 10; 11]. Узагальнюючи представлені матеріали, слід відмітити, що загальним недоліком приведених та інших публікацій є недостатнє урахування регіонального аспекту розвитку та його позиціонування у територіальному вимірі.

Існування просторових контрастів в соціальному та економічному розвитку окремих територій завжди було в центра уваги дослідників. Сучасні політики регіонального розвитку в багатьох країнах світу, яка стикається з новими геополітичними викликами, продовжують свою трансформацію відповідно до виникаючих факторів впливу. При цьому, їх важливою особливістю є зміна акцентів у характері та спрямованості стратегій регіонального розвитку. Особливістю такої трансформації став перехід від традиційної парадигми регіонального розвитку, яка була спрямована на підтримку відстаючих регіонів, до стратегії, основою якої став розвиток тих територій, потенціал яких відповідає спрямуванню політики, що склалася у територіальному просторі, її можливостям та властивим особливостям [16; 24]. Застосування при цьому моделі «ядро-периферія» дозволяє визначити існуючі диспропорції між територією ядра, яка зазвичай є промислово розвинутою та економічно потужною, та периферійними районами, які часто є сільськими, менш розвченими та залежними в плані економічної стабільності від ядра.

Поняття периферії є складне й багатоаспектне. Воно має відносний характер: ідентифікація та класифікація певної території як периферії завжди залежать від прийнятих критеріїв і орієнтирів з її розвитку. Одне з перших досліджень просторових відмінностей між ядром та периферійними територіями було представлено Пребіш [22, 21]. Далі теоретичні положення концепції «ядро-периферія» були детально розглянуті в роботах Фрідмана [19]. Він значно розвинув цю концепцію, підкресливши роль просторових відстаней та рівень кореляційної залежності периферії відповідно до її віддаленості від ядра. Загалом, важливість проведеного Фрідманом дослідження полягає в тому, що він дав пояснення того, чому деякі райони мають значний процвітання, тоді як інші демонструють ознаки стагнації та упадку. Далі положення концепції «ядро-периферія» були змістовно розвнуті на основі запропонованої Франсуа Перру теорією полюсів зростання [23].

Таким чином, запропонована дослідниками сучасна модель регіонального розвитку фокусується на концепції просторово-диверсифікованого розвитку та відображає існуючу тенденцію щодо просторового перерозподілу бізнесом факторів виробництва та послуг, що надаються. Обумовлено це

тим, що за Роджерсом ядро завжди має історичний або штучно створений потенціал для інновацій і зростання [25]. Одночасно, за Фрідманом, периферійні регіони все більше будуть відчувати відставання в зростанні або навіть стагнацію і можуть поклатися лише на зростання, зумовлене потребами ядра в ресурсах.

Своє практичне втілення теорія Фрідмана знайшла у представленні концепції «ядро-периферія» через чотирьох етапну модель регіонального розвитку, яка включає: доіндустріальний, перехідний, індустріальний та постіндустріальний етапи [19]. Але тут слід відмітити, що внаслідок різноманітності просторових умов з підтримки процесів соціально-економічного розвитку, особливо в глобальному вимірі, за пропозицією Яап деякі з запропонованих Дж. Фрідманом етапів можуть бути пропущені [26].

Подальший розвиток концепція «ядро-периферія» в контексті глобальної економіки отримала в теорії світових систем І. Валерстайна [27]. Концепція «ядро-периферія» стала частиною теорії І. Валерстайна, яку він запропонував у 1970-х роках для пояснення генезису та функціонування капіталізму, одночасно намагаючись інтерпретувати феномен глобалізації. Ця теорія передбачає, що світ-система є певним просторовим і часовим утворенням, що включає різні політичні та культурні одиниці, які функціонують на основі певних специфічних принципів [27].

Суттєвим елементом теорії Валерстайна є ієрархія відносин між ядром та периферією, згідно з якою розбіжності в інтересах і нерівності є результатом домінування активного ядра над слабкою периферією. Що стосується інших питань у розгляді концепції «ядро-периферія», запропонована теорія в певній мірі теж застосовує підходи по визначенню особливостей відносин у просторі «ядро-периферія», які були предметом досліджень Пребіша та Фрідмана [19, 22]. Але визначальною особливістю теоретичних положень Валерстайна став висновок, що ядро і периферія мають бути пов'язані між собою не тільки матеріально, але і в соціокультурній сфері. Без такого зв'язку просторова взаємодія між ядром та периферією стає неможливою. Валерстайн також визнає, що розвиток ядра територіального простору має бути не тільки інноваційним, але і інтегрованим в глобальний ринок. Периферійні території є менш інноваційними, мають низькі доходи та продуктивність, залежать від імпорту капіталу, відіграють незначну роль у міжнародній торгівлі та є політично нестабільними. Таким чином, у цьому підході периферії залежать від ядра і знаходяться в невідгідному становищі через нерівні умови у своєму розвитку.

Далі І. Валерстайн запропонував виділяти території, які він визначив як напівпериферійні, для подальшого розгляду в якості своєрідного буферу між вже визначеними ядром і периферією [27]. Особливістю такого підходу є певна перспектива їх просування до рівня ядра, яка може бути забезпечена штучним зовнішнім втручанням, наприклад з боку уряду. На думку Валерстайна, периферії та напівпериферії території, які спочатку мали деякі порівняльні переваги, такі як наприклад природні ресурси, дешева робоча сила тощо, у глобальному вимірі через їх виснаження будуть занепадати.

Розгляду питання щодо покладання в основу стратегії місцевого розвитку концепції «ядро-периферія» присвячена низка теоретичних досліджень, які представлені в публікаціях вітчизняних дослідників. У першу чергу, прикладом таких досліджень може бути розгляд специфічних відносин, які ви-

никають між центром (ядром) та периферійною територією. Так, враховуючи що основою таких відносин є сама територія, на якій відбувається взаємодія, робиться висновок що їх формування є наслідком та визначається природою самого територіального простору, який завжди характеризується багаторівневістю та ієрархічністю [12]. Враховуючи євроінтеграційні прагнення України, перспективною можливістю є використання досвіду, набутого при запровадженні структурної політики Євросоюзом. Її визначальною особливістю є одночасне покладання в основу європейської політики з розвитку як завдання щодо визначення перспективних центрів, так і урахування потреб периферії [1; 20]. Рахується що такий компроміс в більшій мірі буде відповідати очікуванням нових членів від їх присутності в ЄС.

Інноваційний підхід та теоретично-методичні аспекти забезпечення економічного розвитку периферійних регіонів представлено в роботі [15]. Розгляд регіонального і локального виміру взаємодії центру та периферії пропонується здійснювати відповідно до практики децентралізації системи державного управління [15]. Приймаючи до уваги, що навіть за умов децентралізації, територія має розглядатися як єдиний соціальний та економічний простір, автори стверджують, що розвиток периферійних зон буде залежати від їх спроможності слідкувати стратегії визначеної центром [7, 15]. За таким підходом зростає ризик формування моноцентричної моделі розвитку та викривлення територіального представництва у місцевих радах на користь центру. Для запобігання цього пропонується, відповідно до територіально-адміністративного устрою України, в якості периферії розглядати територіальну громаду, яка сама опікується своїм розвитком [15].

Традиційним підходом для України щодо доведення рівня соціально-економічного розвитку периферійних територій до загальнодержавного є надання їм підтримки з боку держави. Можливість надання підтримки пропонується розглядати з точки зору взаємодії «центр-периферія», але сама концепція при цьому застосовується як інструмент для підготовки інноваційних управлінських рішень [5].

Альтернативним підходом може бути пропозиція щодо розгляду периферійної території відповідно до її спроби застосовувати локальний спосіб життя на основі застосування поняття «поліцентричності» [8, 20]. Така пропозиція пропонує дещо інший розгляд практики не тільки управління місцевими ресурсами, але і державного управління загалом.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Мета статті полягає у дослідженні, якою мірою теоретичні положення концепції «ядро-периферія» можна використовувати для розробки стратегії повоєнного відновлення України та її інтеграції до глобальної економіки. Це зумовило виконання декількох дослідницьких питань, включно розгляд:

- 1) передумов повоєнного відновлення регіонів України;
- 2) можливості та спроможність територіальної громади залучитися до планів з відновлення та залучення для цього необхідних коштів;
- 3) того, яким чином застосування моделі «ядро-периферія» Фрідмана дозволить провести аналіз регіонів України та запропонувати стратегію їх регіональному розвитку, можливі обмеження такого підходу.
- 4) підходу до побудови сценарію динаміки просторового розвитку окремих регіонів України за планами її повоєнного відновлення.

Відповідна гіпотеза дослідження полягає в тому, що в основу стратегії повоєнного відновлення та довгострокового розвитку можуть бути покладені опціональні тенденції, які можуть бути визначені відповідно до чотирьох етапів просторового розвитку за моделлю «ядро-периферія» Фрідмана.

Використана методологія і логіка дослідження. Загальний підхід до дослідження такий:

1) визначення мети дослідження та цілей, а також обґрунтування актуальності дослідження;

2) огляд літератури методами синтезу і наукової індукції, що передбачає проведення огляду існуючих теоретичних підходів та практичних досліджень з питань місцевого розвитку, відновлення після конфліктів та застосування концепції «ядро – периферія»;

3) визначення факторів, що впливають на відновлення: визначення факторів, що впливають на відновлення після конфліктів, таких як рівень пошкоджень інфраструктури, соціально-економічні особливості регіонів, рівень участі центрального уряду, місцевої влади, бізнесу та громадськості;

4) розробка моделей сценаріїв, а саме розробка гіпотетичних сценаріїв застосування концепції «ядро – периферія» в Україні, враховуючи визначені фактори. Моделювання сценаріїв: цей метод дозволить створити гіпотетичні сценарії застосування концепції «ядро – периферія» в Україні, враховуючи різні фактори, такі як рівень пошкоджень інфраструктури, соціально-економічні особливості регіонів, рівень участі центрального уряду, місцевої влади, бізнесу та громадськості. Це дозволить оцінити можливі наслідки кожного сценарію та визначити, який з них є найбільш реалістичним та ефективним;

5) аналіз та оцінка сценаріїв, а саме проведення аналізу та оцінки кожного сценарію, враховуючи його переваги та недоліки, а також можливі наслідки;

6) формулювання висновків та рекомендацій щодо найбільш реалістичного та ефективного сценарію застосування концепції «ядро – периферія» в Україні для відновлення після воєнних дій.

Цей підхід дозволить провести всебічне теоретичне дослідження та визначити найбільш реалістичні сценарії застосування концепції «ядро – периферія» при визначенні стратегії місцевого розвитку для післявоєнної відбудови України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Починаючи розгляд можливих підходів до розробки стратегії повоєнного відновлення та довгострокового розвитку в першу чергу слід визначити умови, за якими потенційно на цей час може знаходитися Україна та її регіони:

1. Внаслідок реформи системи урядування відбулася її децентралізація, за якою частина владних повноважень органів центральної влади була передано до органів місцевого самоврядування. Як результат, територіальна громада незалежно від її спроможності, тепер має самостійно, за рахунок свого місцевого бюджету, вирішувати всі існуючі проблеми та питання. Враховуючи завжди існуючу обмеженість бюджетних коштів, для забезпечення свого сталого розвитку територіальні громади мають самостійно вирішувати питання пошуку й залучення позабюджетних додаткових джерел фінансування. Для цього вони мають довести фондами та грантовими програмами світу свою перспективність з розвитку, включно наявність ресурсів,

інноваційність та присутність на споживчому ринку. Підтримку з розвитку буде отримувати тільки ядро.

2. В результаті військової агресії росії в Україні практично знищена промисловість, енергетичний сектор. Обсяг малого бізнесу значно скоротився. Міграція мільйонів українців привела до скорочення ринку праці. Певною мірою можна говорити вже не про відновлення економіки країни, а її створення заново, видатки на що станом на 2023 рік оцінені у 750 млрд. доларів. Ця цифра включає не лише вартість відбудови зруйнованих об'єктів, а й відродження ключових секторів економіки та допомогу у відновленні бізнесу та підприємств [9]. Тому, незважаючи на те, що на території України можна виділити території, ядра, що можуть бути запропоновані для підтримки, може виникнути питання, а наскільки вони є конкурентоспроможними у глобальному вимірі. Відповідь на це питання є принциповою для подальшого розгляду проблеми повоєнного відновлення.

Стратегія повоєнного відновлення, яка була запропонована з боку Уряду, визначає два основних етапи відновлення України [6]: перший етап – це відносно швидке відновлення інфраструктури та потенціалу регіонів, який зараз вже активно реалізується; другий етап – це вже довгострокова реконструкція економічного, промислового та інфраструктурного потенціалу. При цьому уряд визначив п'ять основних пріоритетів: енергетика, гуманітарне розмінування, житло, критична та соціальна інфраструктура підтримка економіки. Відповідно, було визначено п'ять ключових сегментів, які мають стати основою для відновлення та трансформації до світового рівня економіки України:

1) енергетика, основою якого має стати електроенергетика, видобуток та зберігання газу, воднева енергетика;

2) оборонний комплекс, який вже за час війни став провідною галуззю промислового виробництва;

3) сільське господарство, в основі якого вже є світове лідерство з виробництва багатьох культур;

4) інфраструктура країни. Незважаючи на її руйнацію, зареєстровані збитки цього сектора вже перевищують 100 мільярдів доларів, її відновлення буде потребувати створення ринку проектів публічно-приватного партнерства та концесій;

5) ІТ: світова, континентальна і національна (в Україні) динаміка розвитку ринку ІТ-технологій дозволяє оптимістично розглядати цей напрямок навіть у довгостроковій перспективі.

Але якщо розглядати регіональну складову повоєнного відновлення України, то основою підходу, який пропонує Уряд, є залучення міжнародних донорів до програм розвитку та проектів відновлення. Таким чином, вирішення цього питання покладається на компетенцію територіальних громад. Але навіть за наявності необхідних коштів одночасне відновлення всіх територій, забезпечення безпеки та сталого розвитку територіальних громад, їх благоустрою, підвищення якості життя їхніх мешканців буде неможливо. Відсутність необхідних коштів як у територіальних громад, так і у органів центральної влади приводить до логічного висновку, що вирішення цих питань потребує застосування комплексного підходу та структурного аналізу стану окремих регіонів країни задля пошуку шляхів їх вирішення на основі

групування міжнародних грантових програм відповідно до сфери використання й секторальних особливостей. Застосування для цього концепції «ядро-периферія» дозволить підготувати відповідні рекомендації.

Можливим і, на нашу думку, бажаним підходом тут може бути застосування класичної і широковідомої теоретичної моделі «ядро-периферія» Фрідмана, що дозволить сфокусуватися на просторово-диверсифікованому регіональному розвитку. Визначення ядра та периферійних регіонів дозволить встановити рівень їх відставання в зростанні або навіть стагнацію і може встановити можливість зростання, зумовлене в основному потребами центральної території в ресурсах.

За Фрідманом, модель розвитку «ядро-периферія» пропонується представити у вигляді територіальної просторової системи, яка розвиток якої проходить через чотири основні етапи, що відбувається нарівні з розвитком регіональної інфраструктури [19]. Від початкового процесу, який визначає наявні просторові відмінності, з часом проходить структурування за рівнем економічного розвитку та виникає функціонально інтегрована до національної економіки система. Таким чином, особливістю повоєнного розвитку має стати перегляд відносин між центром та периферією та розробки нової моделі регіоналізму. В її основу, як приклад, може бути покладена теорія полярності центр-периферія, що буде розглядатися як інноваційний підхід до аналізу просторових відносин [3].

Відповідно до п'яти ключових сегментів проекту Стратегії повоєнного відновлення, запропонованої урядом, слід відміти фактори, які потенційно будуть сприяти формуванню регіональних осередків з розвитку за моделлю Фрідмана «ядро-периферія»:

- a) концентрація промисловості, передових технологій і кваліфікованої робочої сили.
- b) розміщення ядер на базі існуючої інфраструктури;
- c) конкурентний потенціал територій, що будуть визначені в якості ядер: фінансові установи, освітній та науковий потенціал тощо;

У той же час слід відмітити деякі обмеження щодо застосування моделі «ядро-периферія», зокрема:

- 1) певне спрощення динаміки регіонального розвитку: двійковий поділ між ядром і периферією завжди не включає існуючі особливості та протиріччя в межах регіонів;
- 2) модель Фрідмана «ядро-периферія» на відміну від положень теорії Валерстайна не враховує існуючу в регіоні культурну, соціальну та історичну динаміку, яка теж впливає на його розвиток;
- 3) модель «ядро-периферія» не повністю враховує вплив глобалізації на реалізацію перерахованих етапів.

Відкритим також є питання щодо можливості для переходу периферійних територій, які мають необхідний потенціал, до рівня ядра. Це може стати можливим за різними умовами, але в першу чергу, коли територіальна громада зможе довести свою конкурентоспроможність для інвесторів та фінансових установ на глобальному ринку.

Підсумком проведеного в роботі розгляду питання щодо можливості покладання в основу повоєнного розвитку України концепції «ядро-периферія» має стати відповідь на те, наскільки доцільно її застосування з урахуванням специфічних умов, в яких існує країна сьогодні та її традицій.

У першу чергу, слід відмітити, що всі приклади, які наведені в публікаціях, не передбачають безпосереднє використання теоретичних положень концепції «ядро-периферія» представлених в [18]. Напроти: відомі автори пропонують урахувати місцеву специфіку, як наприклад [19, 21]. Тому у частині можливих пропозицій щодо покладання концепції «ядро-периферія» в основу повоєнного розвитку України є доцільним прийняти наступні тези:

1) безсумнівно що майбутнє України в Європейському Союзі. Але умови її розвитку будуть принципово іншими ніж інших членів Союзу. Треба буде заново відновлювати економіку країни. Тому можливість застосування концепції поліцентризму слід поставити під певний сумнів [8; 20];

2) з урахуванням наслідків військової агресії з боку росії, руйнування інфраструктури та промислового потенціалу, роль обласних центрів, як ядра майбутнього розвитку буде переоглянута. На перший план тут будуть висунути такі чинники, як географічне положення, близькість до транспортної інфраструктури та спроможність забезпечити інноваційну складову. За таких умов буде доцільним розглядати ядро, як штучно створений потенціал для зростання Роджерса [25].

Важливим чинником може стати розгляд периферійної або напівпериферійної території в якості територіальної громади [15]. Такий підхід в певній мірі дозволить зрозуміти змагання, яке буде виникати між ними для доступу до ресурсів [27]. Також важливою передумовою планування плану з розвитку є її перспектива інтеграції до міжнародних ринків, від яких будуть надходити необхідні для відновлення ресурси [27].

Традиційна модель розвитку «ядро-периферія» представляють через чотири основні етапи, починаючи від початкового процесу, який сприяє встановленню просторових нерівностей, і до появи функціонально інтегрованої регіональної системи [19]. За Фрідманом та з урахуванням специфіки повоєнного відновлення України, можливий сценарій динаміки просторового розвитку її окремих регіонів можна представити так:

– 1 етап (доіндустріальний). Руйнування внаслідок війни промислового потенціалу країни привело до виникнення економіки, де за обсягом продукції переважає аграрне виробництво з локалізованою економікою. Структура розселення внаслідок внутрішньої та закордонної міграції не відповідає потребам ринку робочої сили. Виникли нові обмежені відмінності між просторовими утвореннями щодо рівнів економічного розвитку територій.

– 2 етап (перехідний). З початком повоєнного відновлення має розпочатися концентрація економіки в окремих ядрах за рахунок пропозицій щодо інноваційного розвитку та залучення необхідних для цього інвестицій. Але сьогодні передумови визначення просторового ядра не надто зрозумілі. Можливим фактором тут може стати місце їх розташування. Проте можна стверджувати напевно, в регіонах можливо на базі обласних центрів будуть виникати домінуюче ядро, який стає полюсом її зростання. Торгівля та мобільність стануть зростати, але в рамках моделі, де домінує таке ядро, процеси структурної диференціації будуть певним чином розвиватися.

– 3 етап (промисловий). Через процеси економічного зростання та дифузії в Україні будуть виникати інші центри зростання, нові ядра. Основними причинами такої трансформації стане зростання вартості ресурсів (головним

чином праці та землі) в основній сфері. Її передумова буде пов'язана з посиленням взаємодії між елементами моделі «ядро-периферія» на основі інноваційної складової, інтеграції України до глобального ринку та відповідним розвитком інфраструктури.

– 4 етап (постіндустріальний). Окремі елементи моделі «ядро-периферія», ядра які динамічно розвиваються та будуть інтегровані до інших ринків, потенційно будуть сприяти зменшенню просторової нерівності для периферії. Цей процес буде супроводжуватися для окремих ядер їх спеціалізацією та участі України у розподілі праці, яка буде ґрунтуватися на розвитку інфраструктурних транспортних коридорів. Таким чином, фактори, які спочатку визначали економічні нерівності на попередніх етапах розвитку, забезпечить структурування домінуючих в просторовому вимірі ядер та зменшення територіальних відмінностей в моделі «ядро-периферія» для всієї країни.

Оцінюючи потенційну перспективність запропонованого підходу до побудови Стратегії повоєнного відновлення України, слід урахувати численні зауваження до концепції Фрідмана. Відповідно до них, нерівномірний розвиток не є неминучим наслідком розвитку, а особливим підходом до організації промислового виробництва. Тому ефективність застосування при плануванні регіонального розвитку просторових моделей периферійності окремими дослідниками [17] розглядається як достатньо сумнівна. Але тут слід зауважити, що у випадку повоєнного відновлення України ми маємо діло не з традиційними програмами розвитку. Це буде виключно штучний процес, планування якого за моделлю Фрідманом «ядро-периферія» є доцільним.

Практика світового досвіду з підтримки регіонального розвитку дозволяє стверджувати, що застосування навіть окремих положень концепції «ядро-периферія» дозволяє в певній мірі давати позитивний прогноз щодо результатів, які очікуються в результаті прийняття за основу можливої Стратегії повоєнного відновлення та розвитку України [4, 16, 24]:

- динамічність відновлення інфраструктури, економічного потенціалу, якості життя громадян;
- оптимальна реалізація національного економічного потенціалу задля цілей та завдань відновлення;
- регіональна та територіальна збалансованість відновлення з урахуванням пріоритетності найбільш постраждалих регіонів та громад;
- міжнародна відкритість процесів відновлення із широким залученням ресурсів міжнародної допомоги та іноземних інвесторів та прогрес України як країни – кандидата в члени ЄС;
- відновлення та реструктуризація транспортної інфраструктури;
- забезпечення макроекономічної стабільності та концентрація фінансової системи на завданнях відновлення;
- відновлення та максимальна реалізація людського потенціалу на засадах економічної продуктивності, соціальної справедливості та соціальної відповідальності.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Застосування відомої міжнародної практики та моделі «ядро-периферія» при визначенні основних положень Стратегії повоєнного відновлення України може забезпечити необхідне теоретичне підґрунтя для розуміння динаміки розвитку країни. При цьому Україна, яка сьогодні є економічно відсталою, може уникати не-

сприятливих процесів і спочатку зосереджуватися на копіюванні перевірених готових рішень, не несучи при цьому витрат, пов'язаних із прагнення знайти ці рішення (наприклад, з точки зору технологій та інновацій).

1. Економічно відсталий суб'єкт (наприклад, ослаблена санкціями чи війною держава) може уникати несприятливих процесів і зосереджуватися на копіюванні. Економічно відсталий суб'єкт (наприклад, держава) може уникати несприятливих процесів і зосереджуватися на копіюванні лише перевірених готових рішень, не несучи при цьому витрат, пов'язаних із прагнення знайти ці рішення (наприклад, з точки зору технологій та інновацій).

2. Визнаючи існування та наявність зв'язку між ядром та периферією, ми можемо працювати над оптимальним розподілом наявних ресурсів і можливостей, зосередитися на тих питаннях, які є ключовими на порядку денному. Але при цьому необхідно враховувати певні особливості моделі «ядро-периферія»: а) існування економічних розбіжностей та відмінностей між ядром та периферійними частинами регіону. Для підтримки розвитку ядра в пріоритетному порядку слід забезпечити розвиток промисловості, доступ до ресурсів та розвиток інфраструктури; б) існування залежності периферії від ядра, який буде домінувати над периферійними через економічні, політичні та соціальні механізми; в) залежність існування периферії від політики ядра, який буде використовувати на свою користь їхні ресурси, робочу силу та ринки збуту; г) нерівномірний розвиток окремих регіонів країни, що буде приводити до нерівномірного розподілу суспільних благ в межах України.

3. Вбачаються три сценарії застосування концепції «ядро-периферія» при визначенні стратегії місцевого розвитку для післявоєнної відбудови України: (1) відновлення промислових центрів як «ядер» економічного зростання, (2) розвиток сільських регіонів як «периферії» з урахуванням місцевих особливостей, (3) створення мережі регіональних центрів як «ядер» сталого розвитку. За першим сценарієм У центральний уряд зосередиться на відновленні промислових центрів, які були зруйновані під час війни. Ці центри стануть «ядрами» економічного зростання та розвитку, навколо яких будуть зосереджені зусилля з відновлення інфраструктури, створення нових робочих місць та стимулювання інвестицій. Міська влада відіграватиме ключову роль у координації зусиль з відновлення інфраструктури та створення сприятливих умов для бізнесу. Бізнес, у свою чергу, буде залучений до інвестицій у нові виробничі потужності та створення робочих місць. Громадськість буде залучена до процесу відновлення через участь у громадських радах та ініціативах, спрямованих на відновлення соціальної інфраструктури.

4. За другим сценарієм центральний уряд зосередиться на розвитку сільських регіонів, які раніше часто залишалися за межами уваги політики розвитку в Україні. Ці регіони будуть розглядатися як «периферія», але з урахуванням їхніх місцевих особливостей та потенціалу. Місцева влада відіграватиме ключову роль у визначенні пріоритетів розвитку та координації зусиль з реалізації проєктів. Бізнес буде залучений до інвестицій в сільське господарство, туризм та інші галузі, які мають потенціал для розвитку в сільських регіонах. Громадськість буде залучена до процесу розвитку через участь у громадських ініціативах та проєктах, спрямованих на підвищення якості життя в сільських регіонах. Цей сценарій буде найбільш ефективним для регіонів,

які мають великий потенціал для розвитку сільського господарства, туризму та інших галузей, але не мають достатньої інфраструктури та ресурсів для підтримки економічного зростання. Проте він також може створити ризики для регіонів-ядер, які потребують більшої уваги та інвестицій для відновлення інфраструктури та створення робочих місць.

5. За третім сценарієм центральний уряд буде акцентувати свою увагу на створенні мережі регіональних центрів, які будуть діяти як «ядра» сталого розвитку. Ці центри будуть зосереджені на створенні інноваційних рішень для вирішення соціальних та екологічних проблем, а також на підтримці розвитку малих та середніх підприємств. Місцева влада відіграватиме ключову роль у координації зусиль з розвитку регіональних центрів та забезпеченні їхньої взаємодії з іншими регіонами. Бізнес буде залучений до інвестицій в інновації та створення нових робочих місць у регіональних центрах. Громадськість буде залучена до процесу розвитку через участь у громадських радах та ініціативах, спрямованих на підвищення якості життя в регіонах. Цей сценарій буде найбільш ефективним для регіонів, які мають потенціал для розвитку інноваційних рішень та мають достатню інфраструктуру та ресурси для підтримки сталого розвитку. Проте, він також може створити ризики для регіонів, які не мають достатньої інфраструктури та ресурсів для підтримки інноваційного розвитку.

6. У цих сценаріях специфіка концепції «ядро-периферія» для різних типів регіонів буде визначатися поточним рівнем їх розвитку, наявною інфраструктурою, людським і природним потенціалом. Для постраждалих від війни промислових регіонів важливо відновити ядра економічного зростання. Для сільських територій – зміцнити периферію, підвищити її самодостатність. У поліцентричній моделі кожен регіон розвиватиме власну збалансовану систему ядер та периферії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альховецька О. Центр та периферія в економіці Європейського Союзу на сучасному етапі розширення. *Європейська економіка*. 2008. Том 7, № 3. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/download/121/121/238>
2. Відкрита наука як пріоритет політики повоєнного відновлення України та набуття нею статусу члена ЄС / за ред. О. Матвеевої : міжнародна колективна монографія Київ, 2023. 572 с. URL : <http://surl.li/uetvc>
3. Верменич Я. Дихотомія «центр-периферія» в системі просторових структур глобалізованого світу. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*, 2022. 19 с. DOI: <https://doi.org/10.15407/mzu2022.31.183>
4. Концепція стратегії повоєнного відновлення та розвитку України. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://surl.li/uetvh>
5. Козирева О., Козирева А. Дослідження підходів до визначення центр-периферійних відносин між регіонами України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 13/1. С. 124–129. URL: <http://surl.li/uetuu>
6. Конференції з відбудови України: Україна розглядає 10 ключових аспектів відновлення України (Денис Шмигаль). Київ, липень 2023. URL: <http://surl.li/uetwo>
7. Лещух І. В. Центр-периферія: детермінація сфер взаємодії обласного центру та районів області. *Ефективна економіка: Електронне наукове фахове видання*. 2020. № 6. URL: www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2020/59.pdf
8. Максименко А. Теоретичні підходи до дослідження центр-периферійних взаємодій: міждисциплінарний дискурс. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2020. № 33. С. 68–88. DOI: 10.18524/2707-5206.2020.33.208017 URL: <http://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/208017>

9. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України: Для повоєнного відновлення України потрібно \$750 млрд – Денис Шмигаль. URL: <https://minre.gov.ua/2022/07/06/dlya-povoyennogo-vidnovlennya-ukrayiny-potribno-750-mlrd-denys-shmygal/#>
10. Міжнародний історичний досвід повоєнної реконструкції економіки: уроки для України. Матеріали міжнар. наук.-практ. конференції 27 квітня 2023 р. Київ, 2023. 126 с. URL: <http://surl.li/uetch>
11. Небрат В. Зарубіжний досвід і національні пріоритети для стратегії повоєнної відбудови України. *Економіка і прогнозування*. 2023. № 2. С. 134–159. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_23_2_134_uk.pdf
12. Патицька Х. О. Теоретичні засади визначення центр-периферійних взаємодій в умовах соціально-економічної диференціації регіонального розвитку. *Регіональна економіка*. 2020. № 1. URL: https://re.gov.ua/re202001/re202001_033_PatytskaKhO.pdf
13. Повоєнне відновлення України: відбудова заради кращого майбутнього. Аналітичний документ та рекомендації. Київ 2022. 40 с. URL: <http://surl.li/uettg>
14. Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни : Указ Президента України від 21.04.2022 № 266/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022#Text>
15. Центр-периферійні взаємодії в умовах децентралізації: регіональний і локальний вимір : монографія / Х. Патицька, І. Гринчишин, І. Лещух, А. Максименко, М. Бас-Юрчишин. Львів : ДУ «Ін-т регіонал. досліджень імені М. І. Долішнього НАН України, 2021. 292 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20210004.pdf>
16. Barca F., McCann P., Rodríguez-Pose A. The case for regional development interventions: place-based versus place-neutral approaches. *Journal of Regional Science*. 2012. № 52 (1). С. 134–152. URL: <https://ideas.repec.org/a/bla/jregsc/v52y2012i1p134-152.html>
17. Copus A. From coreperiphery to polycentric development: concepts of spatial and aspatial peripherality. *European Planning Studies*. 2001. № 9 (4). С. 539–552. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/713666491>
18. Dunayev I. Regional modernization and managerial innovations: the best foreign experience for Ukraine. *Соціальна економіка*. 2016. Вип. 51. № 1. С. 39–51. DOI 10.26565/2524-2547-2016-51-05 URL: <https://periodicals.karazin.ua/soceconom/article/view/7221>
19. Friedmann J. Regional development policy: A case study of Venezuela. Cambridge: MIT Press, 1966. URL: <https://mitpress.mit.edu/9780262060134/regional-development-policy/>
20. Gräbner C. Hafele J. The emergence of core-periphery structures in the European Union: A complexity perspective, *ZOE Discussion Papers*, 2020. № 6. URL: www.econstor.eu/bitstream/10419/224134/1/172895116X.pdf
21. Prebisch R. The economic development of Latin America and its principal problems. Lake Success: United Nations Department of Economic Affairs, 1950. URL: <https://econpapers.repec.org/paper/eccol093/29973.htm>
22. Prebisch R. A critique of peripheral capitalism. CEPAL Review. 1976. URL: <http://archivo.cepal.org/pdfs/cdPrebisch/253.pdf>
23. Perroux F. Economic Space: Theory and Applications. *The Quarterly Journal of Economics*. 1955. Vol. 64, issue 1. С. 89–104. URL: <http://surl.li/uettu>
24. Pugalis L., Gray N. New regional development paradigm: an exposition of place-based modalities. *Australasian Journal of Regional Studies*. 2016. Vol. 22 (1). С. 181–203. URL: <http://surl.li/uettv>
25. Rogers E. Diffusion of innovations (5th ed.). New York: Free Press. von Thünen, J. H. (1825). Der isolirte Staat in Beziehung auf Landwirtschaft und Nationalökonomie [The isolated state in relation to agriculture and economics]. Hamburg: Friedrich Perthes, 2003. URL: <http://surl.li/uettts>
26. Yap X.-S., Rajah R. Catching up and leapfrogging the new latecomers in the integrated circuits industry. Abingdon/New York: Routledge, 2016. URL: <http://surl.li/uettpp>
27. Wallerstein, I. (1974). The rise and future demise of the world capitalist system: Concepts for comparative analysis. *Comparative Studies in Society and History*. 16 (4). С. 387–415. URL: <https://www.jstor.org/stable/178015>

Стаття надійшла до редакції 10.02.2024 р.

Стаття рекомендована до друку 13.04.2024 р.

Попов М. Р.,

*PhD in Public Administration, Professor,
Professor of the department of Public administration and regionalism
Odessa Polytechnic National University
22 Genoese Street, Odesa, 65044, Ukraine*

e-mail: popov.m.p@op.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-0204-1810>

Комаровський І. В.,

*PhD in Public Administration Senior lecturer of the department of management, finance and
business technologies
Odessa Polytechnic National University
22 Genoese Street, Odesa, 65044, Ukraine*

e-mail: komarovskiyi.i.v@op.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-5750-5374>

NEW APPLICATION OF THE 'CORE-PERIPHERY CONCEPT' IN DETERMINING LOCAL DEVELOPMENT STRATEGY FOR POST-WAR UKRAINE'S RECOVERY

Abstract. The success of regional development practices largely depends on the applicability of relevant foundational theories. A common approach to determining the theoretical basis for development programs is the application of the «core-periphery» concept. This concept is based on the thesis that in a spatial system, one can distinguish a core of development characterized by dynamic, competitive, and market-integrated production, and peripheral areas that are in a state of stagnation. According to this concept, the appropriate development strategy should focus on supporting those areas (the core) that have the necessary potential for growth.

Taking into account the specifics of post-war recovery in Ukraine, building a development plan based on the «core-periphery» concept should include the following stages: identifying the differences in economic development levels of various territories; initiating the process of concentration based on regional centers to create dominant cores that will become growth poles; developing interactions between the elements of the «core-periphery» model based on innovation and the integration of Ukraine into the global market; and further developing the elements of the «core-periphery» model that potentially reduce spatial inequality for the periphery.

The study shows that when applying the «core-periphery» model to Ukraine, it will be advisable initially to focus on replicating proven solutions, thus avoiding the costs associated with striving to find unique innovative solutions. Simultaneously, recognizing the existence and the connection between the core and the periphery will allow for the optimal allocation of available resources and the ability to focus on issues that are key to the specific territory. However, it is necessary to consider certain peculiarities of the «core-periphery» model:

The existence of economic disparities and differences between the core and peripheral parts of the region. To support the development of the core as a priority, it is necessary to ensure the development of industry, access to resources, and infrastructure development. The uneven development of different regions of the country, which will lead to an uneven distribution of public goods within Ukraine.

Keywords: *post-war recovery of Ukraine, post-war recovery strategy, «core-periphery» model, strategic governance, regional policy.*

References

1. Alkhovetska, O. (2008). Center and periphery in the economy of the European Union at the current stage of expansion. *European Economy*, 7(3). URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/download/121/121/238> [in Ukrainian].
2. Matveieva, O. (Ed.). (2023). Open science as a priority of the post-war recovery policy of Ukraine and its acquisition of the EU member status: International collective monograph. Kyiv. 572 p. URL: <http://surl.li/uetyvc> [in Ukrainian].
3. Vermenych, Y. (2022). The dichotomy “center-periphery” in the system of spatial structures of the globalized world. *International Relations of Ukraine: Scientific Searches and Findings*, 19 p. URL: <https://doi.org/10.15407/mzu2022.31.183> [in Ukrainian].
4. National Institute of Strategic Studies. (n.d.). Concept of the strategy for post-war recovery and development of Ukraine. URL: <http://surl.li/uetyvh> [in Ukrainian].

5. Kozireva, O., & Kozireva, A. (2017). Research of approaches to the definition of center-periphery relations between the regions of Ukraine. *Scientific Herald of Uzhgorod National University*, 13/1, 124–129. URL: <http://surl.li/uetuu> [in Ukrainian].
6. Shmygal, D. (2023, July). Conferences on the reconstruction of Ukraine: Ukraine considers 10 key aspects of the country's recovery. URL: <http://surl.li/uetwo> [in Ukrainian].
7. Leshchukh, I. V. (2020). Center-periphery: determination of the spheres of interaction of the regional center and the districts of the region. *Effective Economy: Electronic Scientific Professional Publication*, 6. URL: www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2020/59.pdf [in Ukrainian].
8. Maksimenko, A. (2020). Theoretical approaches to the study of center-periphery interactions: interdisciplinary discourse. *International and Political Studies*, 33, 68–88. DOI: 10.18524/2707-5206.2020.33.208017 URL: <http://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/208017> [in Ukrainian].
9. Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine. (2022, July 6). \$750 billion is needed for the post-war recovery of Ukraine – Denys Shmygal. URL: <https://minre.gov.ua/2022/07/06/dlya-povoyennogo-vidnovlennya-ukrayiny-potribno-750-mlrd-denys-shmygal/> [in Ukrainian].
10. International historical experience of post-war economic reconstruction: lessons for Ukraine. Materials of the international scientific and practical conference on April 27, 2023. Kyiv. 126 p. URL: <http://surl.li/uetxh> [in Ukrainian].
11. Nebrat, V. (2023). Foreign experience and national priorities for the strategy of post-war reconstruction of Ukraine. *Economics and Forecasting*, 2, 134–159. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_23_2_134_uk.pdf [in Ukrainian].
12. Patytska, K. O. (2020). Theoretical foundations for the definition of center-periphery interactions in the conditions of socio-economic differentiation of regional development. *Regional Development*, 1. URL: https://re.gov.ua/re202001/re202001_033_PatytskaKhO.pdf [in Ukrainian].
13. Post-war recovery of Ukraine: rebuilding for a better future. Analytical document and recommendations. Kyiv, 2022. 40 p. URL: <http://surl.li/uetug> [in Ukrainian].
14. President of Ukraine. (2022, April 21). Issues of the National Council for the Recovery of Ukraine from the consequences of the war. Law of Ukraine No. 266/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022#Text> [in Ukrainian].
15. Patytska, K., Hrynchyshyn, I., Leshchukh, I., Maksimenko, A., & Bas-Yurchyshyn, M. (2021). Center-periphery interactions in the conditions of decentralization: regional and local dimensions. Lviv: Lviv Research Institute of Ukraine of the National Academy of Sciences of Ukraine. 292 p. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20210004.pdf> [in Ukrainian].
16. Barca, F., McCann, P., & Rodríguez-Pose, A. (2012). The case for regional development interventions: place-based versus place-neutral approaches. *Journal of Regional Science*, 52(1), 134–152. URL: <https://ideas.repec.org/a/bla/jregsc/v52y2012i1p134-152.html>
17. Copus, A. (2001). From core-periphery to polycentric development: concepts of spatial and aspatial peripherality. *European Planning Studies*, 9(4), 539–552. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/713666491>
18. Dunayev, I. (2016). Regional modernization and managerial innovations: the best foreign experience for Ukraine. *Social Economy*, 51(1), 39–51. DOI: 10.26565/2524-2547-2016-51-05 URL: <https://periodicals.karazin.ua/soceconom/article/view/7221>
19. Friedmann, J. (1966). *Regional development policy: A case study of Venezuela*. Cambridge: MIT Press. URL: <https://mitpress.mit.edu/9780262060134/regional-development-policy/>
20. Gräbner, C., & Hafele, J. (2020). The emergence of core-periphery structures in the European Union: A complexity perspective. ZOE Discussion Papers, 6. URL: www.econstor.eu/bitstream/10419/224134/1/172895116X.pdf
21. Prebisch, R. (1950). The economic development of Latin America and its principal problems. Lake Success: United Nations Department of Economic Affairs. URL: <https://econpapers.repec.org/paper/eccol093/29973.htm>
22. Prebisch, R. (1976). A critique of peripheral capitalism. CEPAL Review. URL: <http://archivo.cepal.org/pdfs/cdPrebisch/253.pdf>
23. Perroux, F. (1955). Economic Space: Theory and Applications. *The Quarterly Journal of Economics*, 64 (1), 89–104. URL: <http://surl.li/uetua>
24. Pugalís, L., & Gray, N. (2016). New regional development paradigm: an exposition of place-based modalities. *Australasian Journal of Regional Studies*, 22(1), 181–203. URL: <http://surl.li/uettv>

25. Rogers, E. (n.d.). Diffusion of innovations (5th ed.). New York: Free Press. von Thünen, J. H. (1825/2003). The isolated state in relation to agriculture and economics. Hamburg: Friedrich Perthes. URL: <http://surl.li/uetts>

26. Yap, X.-S., & Rajah, R. (2016). Catching up and leapfrogging: The new latecomers in the integrated circuits industry. Abingdon/New York: Routledge. URL: <http://surl.li/uettp>

27. Wallerstein, I. (1974). The rise and future demise of the world capitalist system: Concepts for comparative analysis. *Comparative Studies in Society and History*, 16(4), 387–415. URL: <https://www.jstor.org/stable/178015>

The article was received by the editors 10.02.2024.

The article is recommended for printing 13.04.2024.